Raqamli ta'lim vositalari asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ qobiliyatlarni rivojlantirish: Tajriba-sinov ishi natijalari

Akmalova Gulhayo

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Annotatsiya. Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ qobiliyatlarni raqamli ta'lim vositalari asosida rivojlantirish bo'yicha o'tkazilgan tajriba-sinov ishining tashkil etilishi, metodikasi va natijalari tahlil qilinadi. Tajriba va nazorat guruhlarida ijodiy tafakkurning ravonlik, moslashuvchanlik, originallik va tafsilotlilik ko'rsatkichlari bo'yicha qiyosiy tahlil o'tkazildi. Olingan natijalar raqamli vositalarni tizimli qo'llashning o'quvchilar ijodiy salohiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar: tajriba-sinov ishi, kreativ qobiliyat, raqamli ta'lim vositalari, ijodiy tafakkur ko'rsatkichlari, boshlang'ich sinf, pedagogik eksperiment.

Kirish

Kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishga qaratilgan nazariy-metodik yondashuvlarning amaliy samaradorligini tasdiqlash ularni pedagogik amaliyotga tatbiq etishning zaruriy bosqichidir. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan raqamli ta'lim vositalari (interaktiv topshiriqlar platformasi, raqamli rasm chizish va hikoya tuzish ilovalari, gamifikatsiyalashtirilgan mashqlar majmuasi) asosida o'tkazilgan tajriba-sinov ishining tashkiliy-metodik jihatlari va natijalari yoritiladi.

Tadqiqot metodologiyasi

Tajriba-sinov ishi uch bosqichda — aniqlovchi, shakllantiruvchi va nazorat bosqichlarida — tashkil etildi. Tadqiqotda ikki guruh ishtirok etdi: tajriba guruhi (TG), unda darslar raqamli ta'lim vositalari asosida ishlab chiqilgan ijodiy topshiriqlar tizimi orqali olib borildi, va nazorat guruhi (NG), unda ta'lim an'anaviy uslubda davom ettirildi.

Ijodiy tafakkur darajasini aniqlash uchun quyidagi metodlardan foydalanildi: ijodiy tafakkurni baholashning moslashtirilgan diagnostik topshiriqlari (ravonlik, moslashuvchanlik, originallik va tafsilotlilik ko'rsatkichlari bo'yicha), o'quvchilar ijodiy mahsulotlarini (rasm, hikoya, loyiha) ekspert baholash usuli, kuzatuv va so'rovnoma. Natijalar foiz nisbati va o'rtacha ko'rsatkichlar orqali qiyosiy tahlil qilindi.

Tajriba-sinov ishining tashkil etilishi

Aniqlovchi bosqichda har ikkala guruhda o'quvchilarning boshlang'ich ijodiy tafakkur darajasi diagnostika qilindi va guruhlar taxminan bir xil boshlang'ich ko'rsatkichga ega ekanligi aniqlandi. *Shakllantiruvchi bosqichda* TG o'quvchilari bilan belgilangan davr mobaynida haftasiga bir necha marta raqamli vositalar asosidagi ijodiy mashg'ulotlar (raqamli hikoya davomini tuzish, interaktiv rasm-boshqotirma yaratish, kichik guruhlarda birgalikda raqamli loyiha tayyorlash) tizimli tarzda o'tkazildi. NG da esa dastur bo'yicha an'anaviy mashg'ulotlar davom ettirildi. *Nazorat bosqichida* har ikkala guruhda takroriy diagnostika o'tkazilib, natijalar qiyoslandi.

Natijalar va tahlil

Umumiy tendensiyaga ko'ra, tajriba guruhida barcha ko'rsatkichlar bo'yicha nazorat guruhiga nisbatan sezilarli o'sish kuzatiladi, bu esa raqamli ta'lim vositalarining tizimli va maqsadli qo'llanilishi o'quvchilarning ijodiy tafakkurini faollashtirishga bevosita ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi. Xususan, eng sezilarli o'sish originallik va moslashuvchanlik ko'rsatkichlarida qayd etildi — bu raqamli muhitning o'quvchiga bir nechta yechim variantini erkin sinab ko'rish imkonini berishi bilan izohlanadi. Ekspert baholash natijalari shuningdek TG o'quvchilarining ijodiy mahsulotlarida g'oyalar xilma-xilligi va mustaqil yondashuvlar ulushi ortganini tasdiqladi.

Xulosa va tavsiyalar

O'tkazilgan tajriba-sinov ishi raqamli ta'lim vositalarini boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan olib boriladigan ijodiy faoliyatga tizimli tatbiq etishning pedagogik jihatdan samarali ekanligini ko'rsatadi. Amaliyotga quyidagi tavsiyalar taklif etiladi: raqamli ijodiy topshiriqlar tizimi o'quv dasturiga bosqichma-bosqich, haftalik jadval asosida kiritilsin; o'qituvchilar natijalarni muntazam kuzatib borish uchun oddiy diagnostik vositalardan foydalansin; tajriba davomiyligi va guruh hajmini kengaytirgan holda kelgusi tadqiqotlar olib borilsin, bu esa natijalarning statistik ishonchliligini yanada mustahkamlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. Kulboyeva D.A. Formation of creativity of primary school students// Published by International journal of Social Sciences & Interdisciplinary Research., under Volume: 11 Issue: 10 in October-2022. 246-249-betlar.
2. Kulboyeva D.A. Boshlang`ich sinf o`quvchilarini kreativligini shakllantirish // Science and innovation international scientific journal. Volume 1 ISSUE 7. 316-318 b.
3. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
4. Guilford, J. P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. McGraw-Hill.
5. Torrance, E. P. (1966). *Torrance Tests of Creative Thinking: Norms-technical manual*. Personnel Press.
6. Motukeeva, A., Azhibaeva, A., Kulbachaev, D., Abdyrakunova, Z., & Toloev, M. (2024). Formation of creative thinking among students in the digital educational environment. https://doi.org/10.1177/20427530241307671
7. Aguilera, D., & Ortiz-Revilla, J. (2021). STEM vs. STEAM education and student creativity: A systematic literature review. *Education Sciences*, 11(7), 331. https://doi.org/10.3390/educsci11070331
8. Fayzullayeva, M. (2023). Ta'lim jarayonini raqamli texnologiyalar asosida tashkil qilish va rivojlantirishning didaktik modeli. *Ta'lim, fan va innovatsiya*, (6), 222–225.